

Μια απaráδεκτη απόφαση μνημειώδους άγνοιας για το Ξενία του Ναυπλίου

Λέανδρος Ζωίδης - 16/02/2026

Το Ξενία του Ναυπλίου και η πλαζ του ΕΟΤ σε παλιά καρτ ποστάλ (Πηγή: Συλλογή Δ.Ι. Τσουμάνη)

Μια τρομακτικά δυσάρεστη –για κάθε καλλιεργημένο και ευαισθητοποιημένο αρχιτέκτονα– είδηση έγινε γνωστή πριν από λίγες μέρες: Το **Ξενία του Ναυπλίου**, έργο του αρχιτέκτονα *Ιωάννη Τριανταφυλλίδη*, δεν χαρακτηρίζεται νεότερο μνημείο!

Το σκεπτικό τής μη κήρυξης δεν έχει δημοσιοποιηθεί επίσημα, ωστόσο μπορεί κανείς να αντλήσει έγκυρες πληροφορίες από άρθρα τοπικών εφημερίδων της Αργολίδας που είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο. Μετά την αρχική απορία για το γεγονός ότι δεν είναι ήδη κηρυγμένο εδώ και δεκαετίες, ανακαλύπτει κανείς ορισμένα

στοιχεία για το σκεπτικό της μη κήρυξης του που προκαλούν -το λιγότερο- σοκ, καθώς, σύμφωνα με πληροφορίες της ιστοσελίδας ενημέρωσης “argolidasnews.gr”, το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων έκρινε ότι «το κτίριο δεν διαθέτει ιδιαίτερα αξιόλογα αρχιτεκτονικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά». Σύμφωνα με την ίδια πηγή, το σκεπτικό της μη κήρυξης βασίστηκε στη θεωρούμενη ως κακή κατάσταση διατήρησης του κτιριακού συγκροτήματος που έχει υποστεί φθορά λόγω της πολυετούς εγκατάλειψης.

Το Ξενία του Ναυπλίου μετά την υλοποίησή του το 1961 (Πηγή: doma.archi)

Οι παραπάνω αιτιολογήσεις φανερώνουν έναν συντηρητισμό που φαίνεται να διαπνέει το ΚΣΝΜ και γενικότερα το Υπουργείο Πολιτισμού διαχρονικά ως η κυρίαρχη ιδεολογία και έχει μέχρι τώρα ως αποτέλεσμα την καταστροφή πολλών αριστουργημάτων του μοντερνισμού. Το να ψάχνουν οι «ειδικοί» να βρουν ενδιαφέροντα μορφολογικά στοιχεία σε ένα κτίριο του μοντερνισμού είναι εντελώς άτοπο. Τα αξιόλογα κτίρια του μοντερνισμού διακρίνονται για την εύστοχη χωροθέτηση, την κλίμακα, την επιτυχή ένταξη στο φυσικό τοπίο, την ενσυναίσθησή τους ως προς την πολιτιστική κληρονομιά, τη λειτουργικότητα, την επαφή τού μέσα με το έξω, τη φωτεινότητα των χώρων τους και γενικότερα την ακαταμάχητη διαχρονικότητά τους. Είναι αδιανόητο να τα εξετάζουμε όπως τα κτίρια των προηγούμενων περιόδων (νεοκλασικά και εκλεκτικιστικά), εστιάζοντας στα μορφολογικά (= διακοσμητικά) στοιχεία.

Το φερόμενο δεύτερο σκέλος του σκεπτικού, που σχετίζεται με την κακή κατάσταση διατήρησης, φανερώνει την προσκόλληση του ΥΠΠΟ σε μεθόδους αποκατάστασης που δεν αρμόζουν σε κτίρια του μοντέρνου κινήματος. Στα κτίρια του μοντερνισμού, αν δε σώζονται σε καλή κατάσταση ή δεν σώζονται καθόλου, είναι απόλυτα θεμιτή η ανακατασκευή τους σύμφωνα με τα αυθεντικά σχέδια ή την αποτύπωση του σωζόμενου κτιρίου. Αυτό σχετίζεται και με τη φύση του οπλισμένου σκυροδέματος, ενός υλικού που χάνει τις αντοχές του με την πάροδο του χρόνου και την ελλιπή συντήρηση. Η ανακατασκευή είναι μια δόκιμη πρακτική που εφαρμόζεται στο εξωτερικό και, αν ξεπεραστούν οι παράλογες ιδεολογικές αγκυλώσεις, μπορεί να δώσει

λύσεις σε σημαντικά προβλήματα που σχετίζονται με τα κτίρια στη χώρα μας[1]. Η άτεγκτη ιδεολογία αρκετών παραδοσιακών αναστηλωτών, συχνά και από τον ακαδημαϊκό χώρο, φαίνεται να έχει συντελέσει αρνητικά στην προστασία των αξιόλογων έργων του μοντερνισμού. Τέλος, είναι απορίας άξιο, ότι το Υπουργείο ενδιαφέρεται για την αυθεντικότητα των υλικών των έργων του μοντερνισμού –η αξία των οποίων έγκειται στη σύλληψη μιας πρωτοποριακής ιδέας, στον σχεδιασμό, την ένταξη της σύνθεσης στο τοπίο–, ενώ εφαρμόζει μεθόδους «αποκατάστασης» που θέτουν σε κίνδυνο την αυθεντικότητα των υλικών σε βυζαντινά μνημεία, κατασκευασμένα από τοιχοποιία με ιστορικά υλικά και κονιάματα[2].

Το εγχείρημα των Ξενία αποτελεί το σημαντικότερο κεφάλαιο της ελληνικής μεταπολεμικής αρχιτεκτονικής αλλά και της πολιτικής για την ανάπτυξη της χώρας. Με τη συνδρομή αμερικανών ειδικών, αρχικά στο πλαίσιο της βοήθειας του σχεδίου Μάρσαλ, δόθηκε έμφαση στην επένδυση της χώρας στον τουρισμό βάσει ενός μοντέλου όπου το κράτος θα έδινε αρχικά τα πρότυπα και στη συνέχεια θα ακολουθούσαν ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Οι τοποθεσίες των «Ξενία» είναι ήδη από τη δεκαετία του 1950 πολύ προσεκτικά επιλεγμένες σε μέρη μοναδικού φυσικού κάλλους και μεγάλης ιστορικής σημασίας[3]. Με την ανάληψη της διεύθυνσης των τεχνικών υπηρεσιών του ΕΟΤ από τον Άρη Κωνσταντινίδη, από το 1958, εγκαινιάζεται ίσως το σημαντικότερο κεφάλαιο στη νεοελληνική μεταπολεμική αρχιτεκτονική. Ο Άρης Κωνσταντινίδης (1913-1993) έδωσε διεθνώς πρωτοποριακές απαντήσεις στο θέμα της ένταξης ενός μοντέρνου κτιρίου στο φυσικό ή ιστορικό περιβάλλον, με την τολμηρή χρήση των σύγχρονων υλικών όπως του οπλισμένου σκυροδέματος. Τα Ξενία που σχεδιάζει ο Κωνσταντινίδης αποτελούν ένα σημαντικό κεφάλαιο για την ιστορία της αρχιτεκτονικής του 20ού αιώνα σε διεθνές επίπεδο[4]. Η ένταξη σε εντυπωσιακά τοπία, όπως αυτό της Καλαμπάκας, της Μυκόνου, της Επιδαύρου και του Παλιουρίου Χαλκιδικής είναι μοναδική. Η χρήση της ανθρώπινης κλίμακας ως καθοριστικού στοιχείου της σύνθεσης και της ένταξης στο τοπίο φανερώνει την υψηλή ευαισθησία του αρχιτέκτονα και την αξιοθαύμαστη ενσυναίσθησή του απέναντι στο τοπίο και την ιστορία.

Το Ξενία Ναυπλίου μετά την κατασκευή του το 1961. Στο φόντο το φρούριο του Παλαμηδίου (Πηγή: doma.archi)

Άρης Κωνσταντινίδης: Μοτέλ Ξενία στην Καλαμπάκα (1958-1960), (Πηγή: doma.archi)

Στον σχεδιασμό των Ξενία συμμετείχαν και νεότεροι αρχιτέκτονες[5] όπως ο Ιωάννης Τριανταφυλλίδης (1922-2009), ο Φίλιππος Βώκος (1924-2008), ο Γιώργος Νικολεττόπουλος (1924-1979), ξεδιπλώνοντας το ταλέντο τους και προσφέροντας λύσεις που ακολουθούν τις βασικές αρχές της κλίμακας και της ένταξης στο τοπίο, σε μια λίγο περισσότερο διεθνή αρχιτεκτονική γλώσσα. Το εμβληματικότερο ίσως Ξενία που δεν σχεδιάστηκε από τον Κωνσταντινίδη είναι αυτό στο Ναύπλιο που σχεδιάζεται από τον Ιωάννη Τριανταφυλλίδη το 1958 και λειτουργεί από το 1961. Η ένταξή του στο μαγευτικό τοπίο της Ακροναυπλίας και της Αρβανιτιάς το καθιστά ένα από τα επιτυχέστερα παραδείγματα συνομιλίας του διεθνούς στιλ με ένα μοναδικό φυσικό και ιστορικό τοπίο. Ανάλογο παράδειγμα είναι το Μοτέλ Ξενία στην Καλαμπάκα του Άρη Κωνσταντινίδη (1958-1960), όπου η λιτή και δυναμική μορφή της ξενοδοχειακής μονάδας που ακολουθεί την κλίση του εδάφους συνομιλεί με μοναδικό τρόπο με τους επιβλητικούς βράχους των Μετεώρων. Λόγω της περισσότερο διεθνούς αρχιτεκτονικής γλώσσας, το Ξενία του Τριανταφυλλίδη στο Ναύπλιο θα μπορούσε να παραλληλιστεί και με την ελαφρώς μεταγενέστερη κατοικία Παράσχη του Νίκου Βαλσαμάκη στην Ανάβυσσο (1961-63). Η σχέση της απλής, δυναμικής γεωμετρίας με το άγριο φυσικό τοπίο είναι ένα από τα πρωτοποριακά διδάγματα του Richard Neutra στις κατοικίες που σχεδιάζει, ήδη από τη δεκαετία του 1920, στις Η.Π.Α.[6] Τέλος, αυτό που είναι εντυπωσιακό στο Ξενία του Ναυπλίου είναι η ακαταμάχητη διαχρονικότητα της αρχιτεκτονικής του[7]. Θα μπορούσε να αποτελεί ένα αρχιτεκτονικό έργο που ολοκληρώθηκε πολύ πρόσφατα ή μόλις σχεδιάστηκε, με περισσότερες όμως ευαισθησίες σε θέματα κλίμακας, ένταξης στο τοπίο και πολιτισμικής ενσυναίσθησης.

Η ακαταμάχητη διαχρονικότητα του Ξενία του Ναυπλίου. 1961 (Πηγή: doma.archi)

Μια επίσκεψη στην Αρβανιτιά αποτελεί σπάνια εμπειρία που προκαλεί συγκίνηση. Διαβαίνοντας κανείς μια φθινοπωρινή μέρα τα δρομάκια του Ναυπλίου, βρίσκεται ξαφνικά μπροστά σε ένα όραμα αντικρίζοντας το τοπίο της Αρβανιτίας από τη νότια πλευρά της πόλης, πίσω από την Ακροναυπλία.

«Στα πιο όμορφα μας όνειρα ανήκουν τα ευχάριστα ταξίδια (...) Χωρίς αμφιβολία η ανεξάντλητη ζωντάνια και η έμπνευση των νοτίων, στις ελληνικές ακτές, στην Κάτω Ιταλία και σε άλλα ευλογημένα μέρη είναι ένα δώρο της Φύσης. Όμως οι παλιές πόλεις διαμορφώθηκαν σύμφωνα με αυτή την όμορφη φύση», γράφει ο Καμίλο Σίτε στην Πολεοδομία Σύμφωνα με τις Καλλιτεχνικές της Αρχές, το 1889.

Ποιο άλλο τοπίο θα μπορούσε να ταιριάζει καλύτερα στα παραπάνω από αυτό της Αρβανιτίας, όπου οι βράχοι και οι λόφοι, άλλοι κοντύτερα και άλλοι στο βάθος, δημιουργούν μια φυσική θαλάσσια πλατεία μέσα στον Αργολικό Κόλπο; Μόνο να βρεθεί κανείς εκεί μια ήρεμη φθινοπωρινή μέρα, νιώθει απόλυτη ηρεμία και πληρότητα. Τα βασικά στοιχεία του τοπίου, τα βράχια, οι λόφοι, η θάλασσα, το φρούριο, το Ξενία συνθέτουν ένα σύνολο σπάνιας αρμονίας. Οι έγνοιες και τα προβλήματα έχουν προσωρινά παρέλθει...

Το Ξενία του Ναυπλίου απολαμβάνει την ωραιότερη δυνατή θέα και αποτελεί με αριστοτεχνικό τρόπο μέρος του τοπίου. Το επίσης καλό, αλλά πολύ υποδεέστερο αισθητικά και σαν εμπειρία, Nafplia Palace, σχεδιασμένο από τον Θύμιο Παπαγιάννη το 1975 είναι ιδιωτικό και σε λειτουργία προσφέροντας μια αξιοπρεπή εμπειρία πολυτελούς διαμονής. Τι έφταξε άραγε με τα Ξενία και εγκαταλείφθηκαν; Είναι όντως ξεπερασμένα και σχεδιασμένα για άλλες κοινωνίες και άλλους χρήστες όπως τείνει να δηλώνεται συχνά; Γιατί τα Ξενία που είναι ιδιωτικά, όπως λ.χ. αυτό της Μυκόνου, λειτουργούν κανονικά και με επιτυχία; Γιατί το Amalia στους Δελφούς λειτουργεί ακόμη, προσφέροντας μια τόσο ενδιαφέρουσα εμπειρία διαμονής; Τα Ξενία παρέχουν μια μοναδική εμπειρία διαμονής και άμεση επαφή με τη φύση και τα πιο θελκτικά της χαρακτηριστικά. Είναι και μπορούν να είναι ίσως από τα ελάχιστα ξενοδοχεία όπου μπορεί κανείς να απολαύσει τη διαμονή του και να

περάσει ποιοτικό χρόνο. Δεν είναι τυχαίο ότι τη δεκαετία του 1960 κύριοι επισκέπτες τους ήταν τα μέλη της αστικής και μεγαλοαστικής τάξης. Τα επονομαζόμενα «υπερπολυτελή» μεγάλα ξενοδοχεία δύσκολα ξεπερνούν τα Ξενία σε εμπειρία διαμονής. Η κλίμακα τα μετατρέπει σε γκέτο (κάτι ανάλογο με τα σύγχρονα κρουαζιερόπλοια σε σχέση με τις θαλαμηγούς), ενώ η επαφή με το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον είναι συνήθως περιορισμένη... Στην εποχή των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης, τα μεγάλα υπερπολυτελή ξενοδοχεία είναι ξεπερασμένα και τα Ξενία παρουσιάζουν πολλά συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι των άλλων καταλυμάτων. Βασικά προβλήματα η χρόνια αμέλεια και ανευθυνότητα του κράτους αλλά και η γνωστική και αντιληπτική ανεπάρκεια του Υπουργείου Πολιτισμού, που εμποδίζει να βρεθούν λύσεις για την προστασία και επαναλειτουργία αυτών των σημαντικών και διαχρονικών τουριστικών ή κοινωνικών υποδομών. Τέλος, ένα άλλο προτέρημα των Ξενία είναι ο σχεδιασμός και η αισθητική των εσωτερικών χώρων, που είναι διαχρονική και σήμερα έχει επανεκτιμηθεί σημαντικά. Η διαστασιολόγηση των δωματίων παραμένει σύγχρονη και μάλιστα γενναιόδωρη (εικ.8). Οι σύγχρονοι σχεδιαστές προσπαθούν να εμπνευστούν από την απλότητα του μοντερνισμού, ωστόσο ο «μανιεριστικός νεομοντερνισμός»[8] δύσκολα πλησιάζει τον αυθεντικό μινιμαλισμό που διαπνέει τη σχεδίαση της επίπλωσης των Ξενία του Άρη Κωνσταντινίδη[9].

Το Ξενία του Ναυπλίου αποτελεί μια πιο εύκολη περίπτωση ως την αποκατάστασή του από τα Ξενία που σχεδίασε ο Κωνσταντινίδης. Αυτό έγκειται στο γεγονός ότι η αρχιτεκτονική του αξία εντοπίζεται κυρίως στην χωροθέτησή του, τη γενική του σύνθεση και τα βασικά μορφολογικά του στοιχεία όπως λ.χ. οι περσίδες. Η επίπλωση του κτιρίου, όπως φαίνεται από φωτογραφίες, απέχει από το επίπεδο μονάδων όπως λ.χ. το Ξενία του Παλιουρίου, όπου ο Άρης Κωνσταντινίδης σχεδιάζει με αξιοσημείωτη ευρηματικότητα όλον τον εξοπλισμό του ξενοδοχείου (ντουλάπες, κρεμάστρες κ.λπ.) δημιουργώντας ένα συνολικό έργο τέχνης (Gesamtkunstwerk). Ανάλογες απαιτήσεις θα παρουσιάζει και το (πρόσφατα υπό συζήτηση για το μέλλον του)[10] Ξενία της Άνδρου, αλλά και όλα τα Ξενία του Άρη Κωνσταντινίδη. Η αποκατάσταση του Ξενία του Ναυπλίου είναι εφικτή, είτε με επιμέρους ενισχύσεις και μετατροπές είτε με ανακατασκευή, μερική ή ολική, και μπορεί να εκσυγχρονιστεί σημαντικά με φυτεμένα δώματα και άλλα βιοκλιματικά στοιχεία, προσφέροντας μια εμπειρία διαμονής μοναδική στην Ελλάδα.

Φωτογραφία από το εσωτερικό, ενδεικτική της ποιότητας διαμονής που προσφέρει το Ξενία, με ανεμπόδιστη μάλιστα θέα προς τη θάλασσα από όλες τις πλευρές.

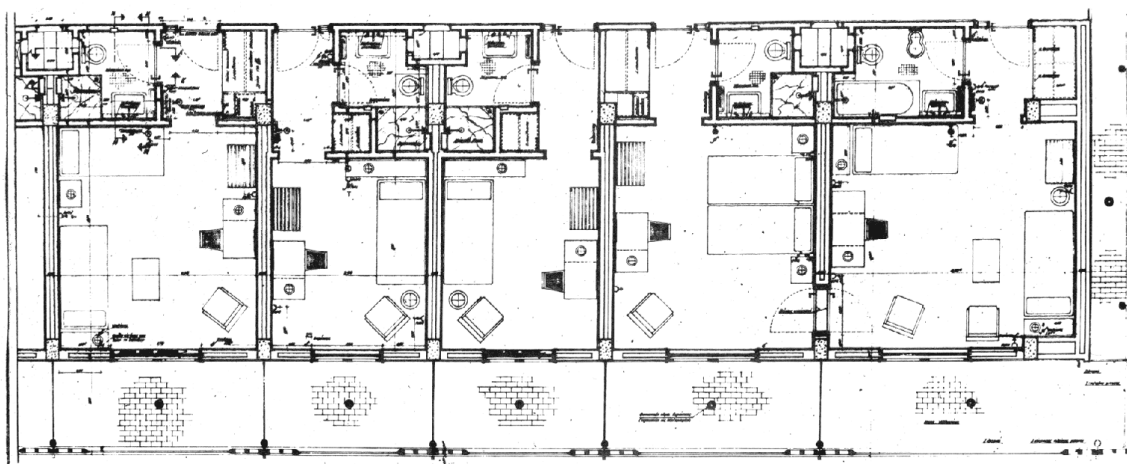

Το Ξενία του Ναυπλίου με την προνομιακότατη θέση του και την αριστοτεχνική ένταξη στο τοπίο (Πηγή: argolidasnews.gr)

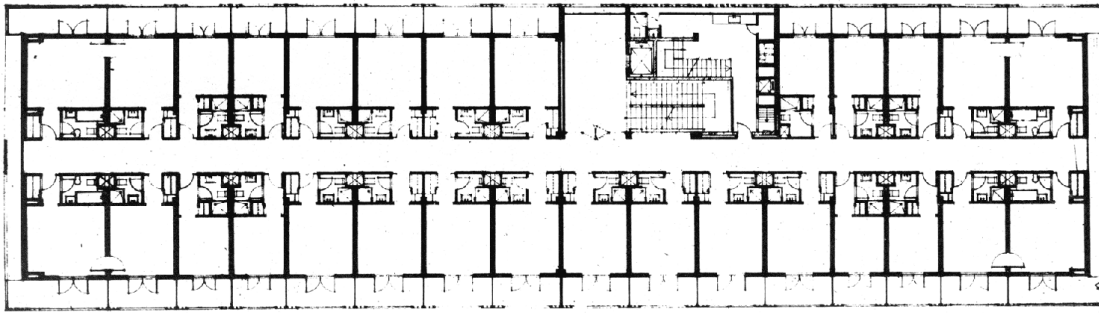
Το Υπουργείο Πολιτισμού δείχνει πως είναι ανεπαρκές, από άποψη γνώσεων και αντιλήψεων, να προστατέψει το Ξενία του Ναυπλίου. Εξάλλου, η κυρίαρχη ιδεολογία στην πολιτική σκηνή ρέπει σοβαρά στον λαϊκισμό και συνομπάει επιδεικτικά όποια πρόθεση αναβάθμισης της παιδείας και της αισθητικής των πολιτών. Ούτως ή άλλως, οι πολίτες με αισθητική και καλλιέργεια και οι απαιτήσεις τους δεν δίνουν τα κρίσιμα ποσοστά για τις εκλογές. Απορίας άξιο είναι, τέλος, το γεγονός ότι, παρότι τα Ξενία αποτελούν σημαντική παρακαταθήκη των κυβερνήσεων Κωνσταντίνου Καραμανλή (1955-1963), η κυβερνώσα παράταξη δεν ενδιαφέρεται για την προστασία και την ανάδειξη του ιστορικού της έργου. Αντίθετα, η πολιτική για τον πολιτισμό είναι εξαιρετικά συντηρητική και περιορίζεται κυρίως στην «Αρχαία Δόξα» και τα γλυπτά του Παρθενώνα. Σε μακροπρόθεσμο επίπεδο κάτι θα έπρεπε να αλλάξει στη νοοτροπία του ΥΠΠΟ σχετικά με την αρχιτεκτονική του 20ού αιώνα. Σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο επιβάλλεται ο πρωθυπουργός και η υπουργός πολιτισμού να απεγκλωβιστούν από την κυρίαρχη νοοτροπία του «φτηνού» μάρκετινγκ, να συνειδητοποιήσουν τη σημασία των Ξενία, και να λειτουργήσουν ως «φωτισμένη» ηγεσία, ακούγοντας τους ιστορικούς που ειδικεύονται στη μοντέρνα αρχιτεκτονική αλλά και τις αρχιτεκτονικές σχολές των πολυτεχνείων και να ακυρώσουν την απόφαση του ΚΣΝΜ, πράττοντας τα δέοντα ώστε το Ξενία του Ναυπλίου να προστατευτεί.

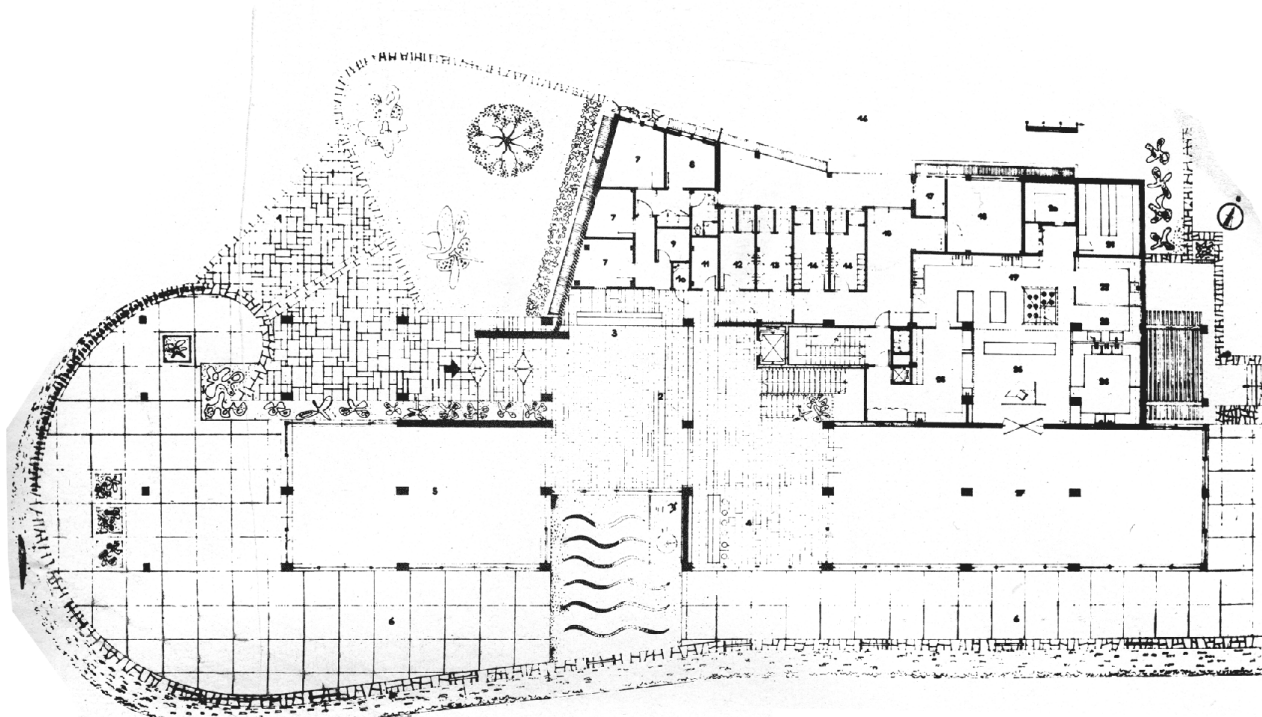
Σύγχρονη φωτογραφία από το Ξενία Ναυπλίου (Φωτογραφία: Σταύρος Αλιφραγκής)

Κάτοψη τυπικών δωματίων στο Ξενία του Ναυπλίου. Ικανοποιητικές διαστάσεις, ευελιξία, δυνατότητα ενοποίησης των χώρων (Πηγή: doma.archi)

Κάτοψη τυπικού ορόφου δωματίων στο Ξενία του Ναυπλίου. Η εξαιρετική αμφίπλευρη θέα ασυναγώνιστο πλεονέκτημα (Πηγή: doma.archi)

Κάτοψη ισογείου με το εστιατόριο. Οι εγκαταστάσεις του εστιατορίου υψηλών λειτουργικών προδιαγραφών (Πηγή: doma.archi)

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Frampton, K. (2023). Μοντέρνα Αρχιτεκτονική, Κριτική Ιστορία/μτφρ. Ανδρουλάκης, Θ., Παγκάλου, Μ., Αθανασίου, Αι., Αλιφραγκής, Σ., Αθήνα: Θεμέλιο.

Γιακουμακάτος, Α. (2026). Ένα στοίχημα για την Αρχιτεκτονική, Το Βήμα, 18/1/2026

Γιακουμακάτος, Α. (2025). Ο «τρίτος δρόμος» για το Ξενία της Άνδρου, Το Βήμα, 29/9/2025

Γιακουμακάτος, Α. (2025). Το σπίτι για τις διακοπές, Το Βήμα, 3/8/2026

Διαμαντόπουλος, Θ. (2024). Ξενοδοχεία «Ξενία»: Η ιστορία πίσω από τον Μεταπολεμικό Τουρισμό, newmoney, 29/7/2024, Διαθέσιμο στο: [newmoney.gr](https://www.newmoney.gr)

Τζιαμπάσης, Κ. (2026). Ξενία Ναυπλίου: Όταν το Υπουργείο Πολιτισμού αποσύρει την προστασία από τη μνήμη, Argolidas News, 29/1/2026, Διαθέσιμο στο: argolidasnews.gr

Φιλιππίδης, Δ. (1984). Νεοελληνική Αρχιτεκτονική. Αθήνα: Μέλισσα

Πηγές στο διαδίκτυο

(2026). Ξενία Ναυπλίου: Δεν χαρακτηρίστηκε νεότερο μνημείο-Χωρίς νομική προστασία-Ενδεχόμενη ακόμα και η κατεδάφισή του, διαθέσιμο στο https://www.argolikeseidhseis.gr/2026/01/blog-post_549.html?m=1

Τριανταφυλλίδης, Ιωάννης, Ξενοδοχείο Ξενία Ναυπλίου, διαθέσιμο στο <https://www.doma.archi/index/projects/3enodoxeio-3enia-nayplioy>

[1] Η πρακτική αυτή έχει εφαρμοστεί στη χώρα μας στην αποκατάσταση δημόσιων κτιρίων όπως στην Δημοτική Αγορά Χαλκίδας αλλά και τη Στοά Μοδιάνο στη Θεσσαλονίκη. Στην πρώτη περίπτωση ορισμένα τμήματα σε κακή κατάσταση ανακατασκευάστηκαν από την αρχή, ενώ στη δεύτερη ανακατασκευάστηκαν τα κτίρια των καταστημάτων μέσα στη στοά. Είναι απορίας άξιο πως όταν συζητιέται η διάσωση σημαντικότερων κτιρίων του 20ού αιώνα η λύση της ανακατασκευής τείνει να απορρίπτεται.

[2] Όπως λ.χ. στον βυζαντινό δρόμο με τα εκατέρωθεν κτίρια στον σταθμό του μετρό «Βενιζέλου» στη Θεσσαλονίκη όπου τα ευρήματα μετακινήθηκαν και επανατοποθετήθηκαν με εκτεταμένη προσθήκη σύγχρονων υλικών.

[3] Αρχικά στη διεύθυνση των Τεχνικών Υπηρεσιών του ΕΟΤ ήταν ο αρχιτέκτονας Χαράλαμπος Σφαέλλος και από το 1957-1958 ο Άρης Κωνσταντινίδης. Η πρωτοποριακή αρχιτεκτονική των Ξενία ξεκινά με την ανάληψη της διεύθυνσης από τον Κωνσταντινίδη.

[4] Όπως αποδεικνύουν οι δημοσιεύσεις του Κωνσταντινίδη σε γερμανικά και διεθνή περιοδικά και η συμπερίληψή τους στις πιο έγκυρες ιστοριογραφίες της αρχιτεκτονικής του 20ού αιώνα, όπως το Μοντέρνα Αρχιτεκτονική: Κριτική Ιστορία του Κένεθ Φράμπτον.

[5] Ανήκουν στην ίδια γενιά με τον Ν. Βαλσαμάκη, τον Κ. Δεκαβάλλα και τον Τ. Ζενέτο και δίνουν νέα πνοή στην ελληνική αρχιτεκτονική. Παρόμοιες αρχές και ποιότητες με τα κρατικά Ξενία παρουσιάζουν τα ξενοδοχεία «Αμαλία» που σχεδιάζει από τα μέσα της δεκαετίας του '60 ο Νίκος Βαλσαμάκης.

[6] Και του «πνεύματος» του έργου του Frank Lloyd Wright ήδη από τις αρχές του αιώνα.

[7] Από μια άλλη οπτική το έργο βρίσκεται μεταξύ Κωνσταντινίδη και Βαλσαμάκη. Οι πλάκες δεν φαίνεται να προεξέχουν και τα πάνελ με τις περσίδες είναι μια πιο ανάλαφρη εκδοχή των πέτρινων τοιχίων του Κωνσταντινίδη (Ξενία Μυκόνου και κατοικίες).

[8] Γιακουμακάτος, Α., Το Βήμα 3/8/2025

[9] Έγινε αξιοποίηση μαρτυριών από αρχιτέκτονες που έχουν μείνει στο Ξενία Παλιουρίου τη δεκαετία του 1960.

[10] Επιστημονική Εσπερίδα «Ξενία Τρίτων στην Άνδρο: Διάσωση και Αξιοποίηση», 17/12/25, Ε.Μ.Π.